

Országos kompetenciamérés szövegértés tartalmi kereteiben /6. és 8. évfolyam/

Készítette: Víghné Pintér Lilla

magyar nyelv és irodalom szaktanácsadó

Módosításra kerültek

- a mérési területet kiterjesztették az elektronikus médiumra a szövegértés-definíció változatlanul hagyásával;
- a szövegtípusokat kiegészítették egy új dimenzióval, valamint a digitális szövegfajták jellemzőivel és példáival;
- a gondolkodási műveleteket kibővítették a digitális szövegekre jellemző példákkal;
- a tesztmátrixot adaptálták az elektronikus (adaptív) mérésre;
- beemelték az elektronikus tesztmegjelenítés, a digitális elemek és eszközök, valamint a kibővített feladatformák bemutatását;
- a tesztben szereplő szövegek jellemzőit kiegészítették a digitális forrású tesztszövegek jellemzőivel;
- a tanulói háttértudás szerepének leírását kiegészítették az elektronikus tesztmédiummal kapcsolatban felmerülő egyéb kérdésekkel.

Szövegértés képesség (1.)

A szövegértés feladatok a szövegértést → kulturális kompetenciáknak tekinti

Mit várunk a tanulóktól?

- a mindennapi életből vett szövegekben szereplő:
  - tények
  - összefüggések feltárását
  - problémák
  - helyzetek megoldását
- a tesztek tartalmazzak:
  - elbeszéléseket
  - regényrészleteket
  - ismeretterjesztő szövegeket
  - internetes újságcikkeket
  - blogposztokat
  - infografikákat
  - hirdetéseket
  - táblázatokat
  - űrlapokat

Szövegértés képesség (2.)

6. és 8. évfolyam: – alapvető szövegértési műveletek:
- elsajátítása
  - bővítése
  - alkalmazása

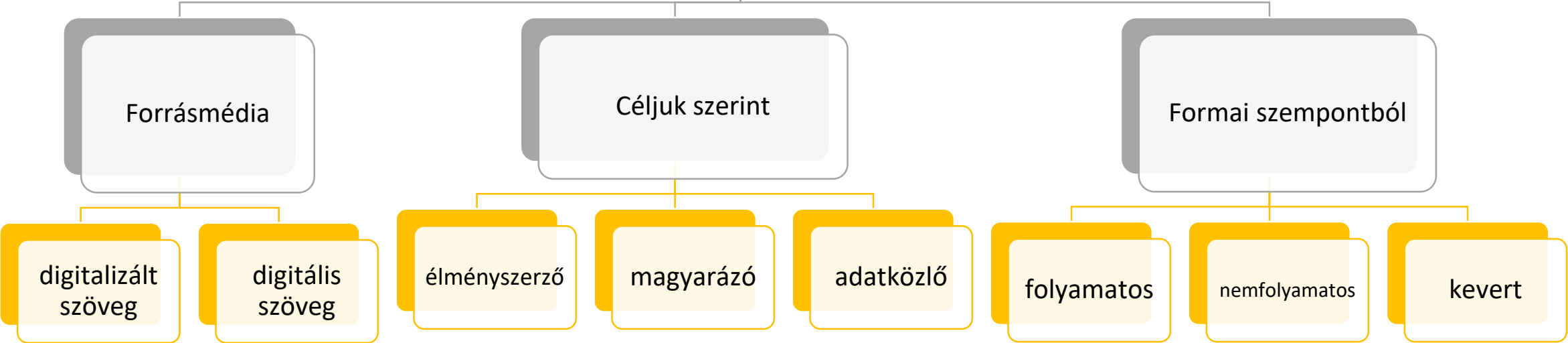

ezek különböző nehézségű és típusú szövegeket tartalmazó feladatsorok

Digitális szövegek értő olvasása az OKM tartalmi keretében:

- a szöveg megértésének, használatának és a rájuk való reflektálásnak a képessége a tanuló eléri célját, fejleszti tudását, képességeit, sikerrel alkalmazkodik vagy vesz részt a mindennapi kommunikációs helyzetekben.

Szövegtípusok

A szövegtípusok jellemzői forrásmédiumuk szerint

Digitalizált szöveg (eredetileg papíralapú)

- egyirányú, folyamatos olvasást igényelnek
- zárt szöveg
- tartalmazhat:
  - képeket
  - ábrákat
- lehet:
  - szépirodalmi szöveg
  - digitalizált könyvrészlet
  - nyomtatott szöveg PDF-dok
- olvasása eltér a nyomtatott szövegtől:
  - görgető sáv

Digitális szöveg

- más navigáció és struktúra:
  - hierarchizált menük
  - görgetősáv
  - aloldalak rendszere
  - kifelé mutató hiperhivatkozás
- lehet:
  - blogbejegyzés
  - weboldalak részletei
  - internetes újságcikkek
  - hirdetések

A szövegtípusok jellemzői kommunikációs céljuk szerint

élményszerű típus

- összefüggő szöveg
- Cél:
  - egy történet elbeszélése
  - események
  - személyek
  - tárgyak
  - problémákleírás
- Jellemzői:
  - érzelmek bevonása
  - élményszerző
  - személyes hangvétel
  - érzelmek formálása
- Szövegfajtái:
  - novella
  - mese
  - vallomás
  - esszé
  - tárcsa
  - útleírás
  - blog

magyarázó típusú

- tudományos
- ismeretterjesztő szöveg
- Hangvétel:
  - higgadt
  - tárgyyszerű
- Cél:
  - tájékoztatás
- Szövegfajtái:
  - tudományos ismeretterjesztő cikkek
  - tanulmányok

adatközlő

- a tanulónak kell kiigazodnia az adatok között
- a szöveg elrendezésének jelentősége van
- Fajtái:
  - lista
  - grafikon
  - menetrend
  - táblázat
  - használati utasítás
  - nyomtatványok
  - kérdőívek
  - szabályzatok

A szövegtípusok jellemzői formájuk szerint

Folyamatos

- bekezdésekre tagolódik
- Műfajai:
  - regény
  - újságcikkek
  - esszék
  - novellák
  - beszámolók
  - levelek
  - blogbejegyzés
  - internetes újságcikkek
  - weblapi szöveg
- legkisebb egység:
  - mondat

} digitális
szöveg

Nem folyamatos

- Ide tartozik:
  - listák
  - táblázatok
  - grafikonok
  - diagramok
  - hirdetések
  - időrendek
  - katalógusok
  - mutatók
  - űrlapok
  - hírportál nyitóoldala
  - webhelyek nyitóoldala
- Fajtái:
  - adatközlő szöveg
  - magyarázó szöveg

Kevert

- Folyamatos és nem folyamatos szöveg jellegzetességei
- táblázatok, grafikonok, stb. beékelődnek a folyamatos szövegbe

Gondolkodási műveletek

I. Információ visszakeresése

- tények, adatok
azonosítás, visszakeresés

II. Kapcsolatok és összefüggések felismerése

- szövegben, és szövegek
közti logikai és tartalmi
összefüggések keresése

III. Értelmezés és értékelés

- szöveg egészének
  - szöveg egy részének
  - szöveg üzenetének
  - szöveg hitelességének
- } értelmezés
e
értékelése

I. Információ visszakeresése

- Fel kell ismerni: szó szerint — rejtetten lévő elemeket
- Szelektíven kell olvasni (lehet, hogy több oldalon)
- Feltételezi a szöveg tudását
- Probléma: típushibák → felületesség → nem megfelelő oldal keresése
- Nehézsége függ:
  - a szöveg:
    - nehézségétől
    - áttekinthetőségétől
    - visszakeresett elemek részétől, jellemzőitől
  - a tanulók háttértudásától
- Ki? Mit? Mikor? típusú kérdések

I. Kapcsolatok és összefüggések felismerése (művelettípus)

- Különböző tartalmi, logikai és szövegszerkesztési összefüggések felismerése
- Szövegkörnyezetből kell egy adott cselekedetnek, történésnek az okaira, céljaira a következtetéseket levonni
- Nehézségét befolyásolja:
  - a szöveg bonyolultsága
  - az elemek közti hasonlóság
  - disztraktorok (félrevezető tartalmi elemek) jelenléte
  - saját szavakkal való megfogalmazás
- Pl.: sorrendbe állítás

III. Értelmezés és értékelés

- Reflektálni kell a szövegre
- Könnyű feladatok: a szöveg egyes tartalmi vagy formai jegyeinek azonosítása
- Nehezebb feladatok: a szöveg elemző megértésére objektív vagy szubjektív megítélés adása
- A feladatok 4 csoportba oszthatók:
  1. általános szövegértési feladatok, amelyekben az üzenet, mondanivaló felismerése, a szövegegész értelmezése a cél;
  2. reflektálás a szöveg tartalmi elemeire, egy adott szövegegység értelmezése, illetve véleményalkotás egy adott tartalmi elemről;
  3. reflektálás a stiláris elemekre, a szöveg megfogalmazásmódjának értelmezése, illetve vélemény a megfogalmazás módjáról, stílusáról;
  4. a szerzői szándék felismerése, a szöveg hitelességének megítélése.
- A tanulónak saját tapasztalataival, nézeteivel kell összevetnie a szövegben olvasottakat
- Nagy szerepe van a tanuló kritikus gondolkodásának

Tesztmátrix

- A tesztek összeállításánál:

- a szövegtípusok
  - a gondolkodási műveletek
- } arányát biztosítják

- az elvárt arányok évfolyamonként

- Könnyebb blokkokat megoldó tanulók → nagyobb arányban, egyszerű, információ – kereső feladat
- Nehezebb blokkokat megoldó tanulók → komplexebb, értelmezést igénylő feladatok
- A „blokkos adaptív tesztdizájn” garantálja → valamennyi tanuló találkozik mindhárom gondolkodási művelettel
- Szavatolják, hogy minden tanuló a képességeihez leginkább illeszkedő és a szövegértés mérési területet tartalmilag a lehető legjobban lefedő feladatokból álló tesztet oldjon meg.

Tesztmegjelenítés, digitális elemek és eszközök

- feldolgozandó szöveggel kezdődik a teszt
- egymás mellett van a szöveg és a feladat osztott tesztmegjelenítés
- nincs szükség „visszalapozásra”
- két sávban görgetősáv van
- a szöveghez kapcsolódó magyarázatok szövegbuborékban
- infografikák színes, nagyítható képek
- tervezik még weboldala – szimuláció beillesztését
 jegyzetfüzet eszköz fejlesztését
- most a tanuló dönthet papíron jegyzetelhet (kapnak)
 beépített jegyzetfüzetbe írhat

Feladatformák

Zárt végű választ igénylő

kb. 80%

- ki kell választani a helyes megoldást

4 válasz megadva 1 db a helyes

5 válasz megadva legördülő menüből

2-3 is helyes lehet

pl. igaz, hamis

„fogd és vidd” feladatok a megfelelő helyre mozgatva a helyes megoldást

pl.: párosítás; sorba rendezés; halmazba sorolás

Nyílt végű választ igénylő

kb. 20%

- választ kell adni szövegdobozba begépelni

- 2 csoport

rövid, szöveges (egy-egy szó, kifejezés)

hosszabb: magyarázat, kifejtés adása

Feladatforma	Feladat jellege	Értékelés módja
Feleletválasztás (egyszerű vagy többszörös)	zárt végű	automatikus (gépi)
Legördülő menüből választás		
Kategóriaválasztás (egyszerű vagy többszörös)		
„Fogd és vidd”		
Szöveges válasz (szám)	nyílt végű	szakértői (manuális)
Szöveges válasz (szöveg)		

A szövegek egyéb jellemzői

- Figyelembe vették:
  - mérni kívánt évfolyam életkori sajátosságait
  - tankönyvi szövegek nehézségét
  - tantervi követelményeket
- Időbeli korlát: 500 – 700 szó terjedelmű szöveg
- Dressleri hírérték } az alacsony hírérték zavaró, unalmas
a nagy hírértékű közlés feldolgozása több erőfeszítés, de érdekesebb
- Évfolyambeli különbség:
  - szövegek hossza
  - megfogalmazás összetettsége
  - információk beágyazottsága
- Jövőbeli törekvés: történelem, sport, nyaralás, utazás, egészség, irodalom, színház, stb. szerepe

A tanuló háttértudás szerepe

- Az előzetes tudás minimalizálásra törekszenek
  - a kompetenciamérő jelleg miatt
  - az egyértelmű javítás miatt
  - az értékelés érdekében
- Törekszenek arra, hogy:
  - a digitális írástudás
  - az IKT-kompetencia } ne befolyásolj az eredmény
- A tesztdizájn a lehető legegyszerűbb

Feladattípusok

Egyszerű választás

Mi lehet az aszteroida-becsapódás fizikai bizonyítéka a kisbolygóelméletet bemutató szöveg szerint? Kattints a helyes válaszra!

- A a növényi és állati maradványok
- B egy kémiai anyag jelenléte az üledékekben
- D porréteg az üledékekben
- C több helyszínen megtalált meteoritközet

Egyszerű választásos feladat képe bejelölt helyes válasszal

Gábornak már van egy makettje a Földről, ennek elkészítéséhez egy labdát használt alapnak, ezt vonta be papírral.

Melyik háló a legalkalmasabb a labda bevonására? Kattints a helyes válaszra!

Egyszerű választásos feladat képe bejelölt helyes válasszal, a válaszlehetőségek itt képek

Feladatformák

Többszörös választás

Lillát megdöbbenette, mekkora mennyiségű víz párolog el naponta a Balatonból, ezért vizsgálatokat végzett, hogy kiderítse, mely tényezők befolyásolják a párolgást. A kísérletleírást az utolsó fülön találod.

Mit tapasztalt Lilla a három kísérlet során? Kattints az összes helyes válaszra!

- A** Az első kísérletben a legtöbb víz az 1. mintában maradt.
- B** Az első kísérletben a 2. és 3. mintából ugyanannyi víz párolgott el.
- C** A második kísérlet végén a lábosban és a pohárban ugyanannyi vizet mért Lilla.
- D** A harmadik kísérletben több víz párolgott el abból a pohárból, ami a ventilátor elé került.
- E** A három vizsgálat után a legkevesebb víz a 2. mintából maradt a kísérlet végére.

Többszörös választásos feladat képe bejelölt helyes válaszokkal

Kategóriaválasztás

A tájékoztató alapján melyik IGAZ (I), illetve melyik HAMIS (H) az alábbi állítások közül? Kattints minden sorban a helyes válaszra!

- I H A hagyományos mobiltelefonok használatának is van előnye az okostelefonokkal szemben.
- I H Az előlapi kamera felbontása a legtöbb esetben megegyezik a hátlapiéval.
- I H A képfelvétel minősége kizárólag a telefon kamerájának felbontásán múlik.
- I H A rögzített videók élvezhetősége szempontjából elvárható a másodpercenként legalább 60 képkockás rögzítési sebesség.

Kategóriaválasztásos feladat képe valamennyi sorában bejelölt helyes válasszal

Legördülő menüből választás

Egészítsd ki az alábbi mondatot! Használd a legördülő menüt a válasz megadásához!

A szöveg szerint az aszteroida becsapódása miatt a **fajok** 75%-a eltűnt a Föld színéről, ami azt jelenti, hogy

75%-a tűnt el.

- a Földön élő összes állat
- a Földön élő összes élőlény
- a szárazföldi és a vízben élő dinoszauruszok
- az azonos élőlényeket magukba foglaló csoportok

Egy legördülő menüt tartalmazó feladat képe megnyitott legördülő menüvel

A Lilla gyűjteményében szereplő cikkek alapján mely időszakban volt nyitva 2018-ban a siófoki zsilip? Használd a legördülő menüt a válasz megadásához!

A zsilip februártól volt nyitva.

- márciusig
- áprilisig
- májusig
- júniusig

Két legördülő menüt tartalmazó feladat képe az első esetben a kiválasztott helyes válasszal, a második esetben a megnyitott legördülő menüvel

„Fogd és vidd”

Gábor folyamatábrát készített az ízaverzió-tanulási mechanizmusról.

Rendezd sorba a folyamat egyes lépéseit!

Az adott étel elkerülése a továbbiakban   Enyhe mérgezési tünetek
Az íz és illat társítása a tünetekkel   Kóstelés kis mennyiségben
Új étellel való találkozás

1.

2.

3.

4.

5.

„Fogd és vidd” típusú feladat kiindulási képe, minden elem az eredeti helyén látható

Lilla összegyűjtött néhány tényezőt, amelyek a Balaton vízszintjét befolyásolhatják.

Melyik milyen hatást gyakorol ezek közül a Balaton vízszintjére? Húzd az összes kifejezést a neki megfelelő helyre!

Magas hőmérséklet a Dunántúlon

Magas vízallas a Dunán

Sok csapadék az Alpokalján

Csökkenti a Balaton vízszintjét:

Aszaly a Zala folyón

Megemeli a Balaton vízszintjét:

Eszések a Balaton-felvidéken

Nem befolyásolja a Balaton vízszintjét:

„Fogd és vidd” típusú feladat többszörös választásos verziója megoldás közben: két elem már egy-egy nyelőben

Szöveges válasz

A 3. cikkben szereplő adatok alapján hány százalékkal volt magasabb 2018. március 16-án a Badacsonynál mért vízszint a tó szabályozási vízszintmaximumánál? Gépeld be a válaszod!

 %-kal

Szám beírását igénylő szöveges válaszformátumot tartalmazó feladat kiindulási képe üres szövegdobozzal

Minek a hatását modellezte Lilla a 3. kísérleti elrendezésben?

Egy szóval válaszolj! Gépeld be a válaszod!

 szél

Szó beírását igénylő szöveges válaszformátumot tartalmazó feladat képe a szövegdobozba begépett válasszal

Szöveges válasz

Anna apukájának régi, tönkrement telefonját elektronikahulladék-gyűjtőhelyen adják le.

Miért helyes döntés ez környezetvédelmi szempontból? Gépeld be a válaszod!

Hosszabb szöveg beírását igénylő szöveges válaszformátumot tartalmazó feladat képe még üres, de a belekattintás miatt megvastagított szélű szövegdobozzal

Komplex feladat

Milyen paraméterekkel válasszanak telefont Annáék az összehasonlító táblázat szerint, ha apukája a telefonálás mellett elsősorban gyakori internetezésre és zenehallgatásra szeretné használni a készüléket? Használd a legördülő menüt a válasz megadásához!

Anna apukája számára a fenti feltételek maradéktalan teljesítéséhez megfelelő egy

kijelzőjű,
 kamerával,
 processzorral,
 mAh kapacitású akkumulátorral

rendelkező okostelefon.

Sok legördülő menüt tartalmazó (homogén komplex) feladat képe a kiindulási állapotában

Gábor szerint a dinoszauruszok utódainak tekintett madarak vizsgálatának eredménye ellentmond az új elméletnek. Egyetértesz Gábor véleményével? Kattints a helyes válaszra! Válaszod a cikkre támaszkodva indokold!

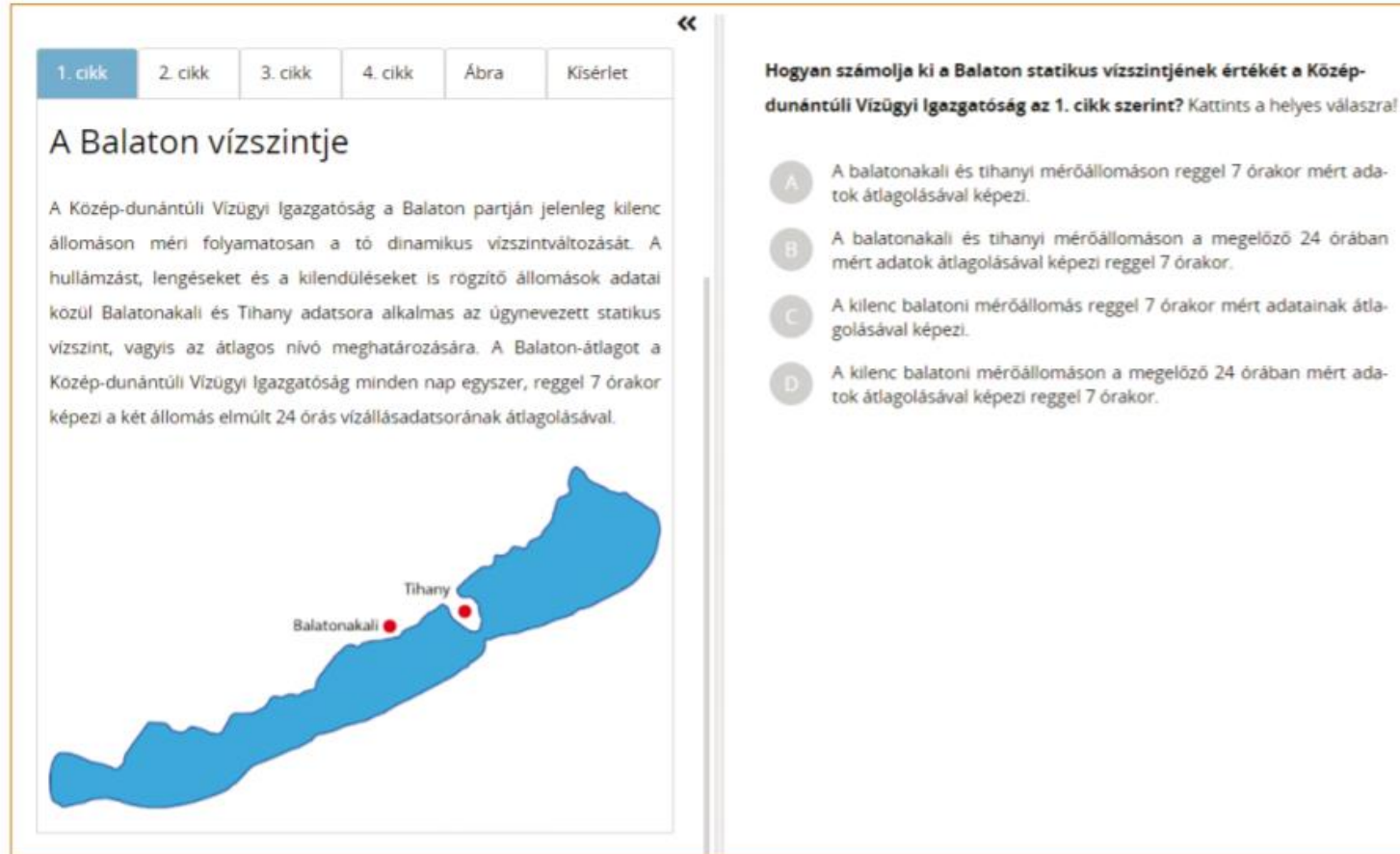
- A Igen, egyetértek.
 B Nem értek egyet.

Indoklás:

Azért, mert a madarak más módon (a látvány alapján) ismerik fel a mérgező ételeket, így feltehetőleg náluk sem alakult ki az ívaverzió.

Egy teljes körűen megoldott heterogén komplex feladat képe, amelyben először két, egymást kizáró válaszlehetőség közül kell kiválasztani a helyeset, majd be kell gépelni a választás indoklását a szövegdobozba

Digitális elemek: fülek

1. cikk 2. cikk 3. cikk 4. cikk Ábra Kísérlet

A Balaton vízszintje

A Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság a Balaton partján jelenleg kilenc állomáson méri folyamatosan a tó dinamikus vízszintváltozását. A hullámzást, lengéseket és a kilendüléseket is rögzítő állomások adatai közül Balatonakali és Tihany adatsora alkalmas az úgynevezett statikus vízszint, vagyis az átlagos nivå meghatározására. A Balaton-átlagot a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság minden nap egyszer, reggel 7 órakor képezi a két állomás elmúlt 24 órák vizállásadatsorának átlagolásával.

Tihany
Balatonakali

Hogyan számolja ki a Balaton statikus vízszintjének értékét a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság az 1. cikk szerint? Kattints a helyes válaszra!

- A A balatonakali és tihanyi mérőállomáson reggel 7 órakor mért adatok átlagolásával képezi.
- B A balatonakali és tihanyi mérőállomáson a megelőző 24 órában mért adatok átlagolásával képezi reggel 7 órakor.
- C A kilenc balatoni mérőállomás reggel 7 órakor mért adatainak átlagolásával képezi.
- D A kilenc balatoni mérőállomáson a megelőző 24 órában mért adatok átlagolásával képezi reggel 7 órakor.

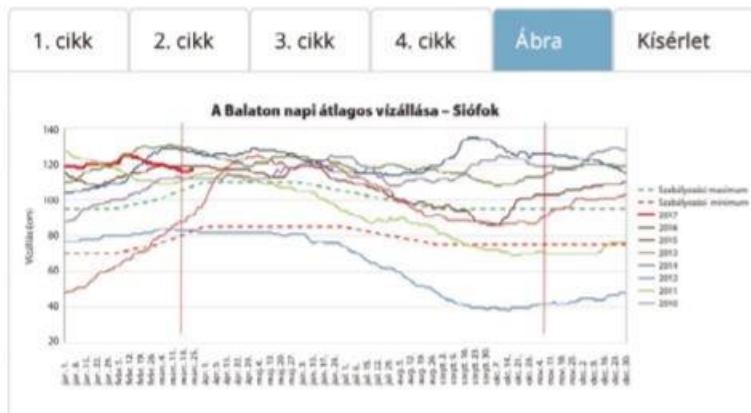
Egy hat fület tartalmazó feladatlap törzs képeinek részlete, amelyen az első fül van megnyitva, mellette pedig egy olyan feladat látható, amelynek megoldásához az első fül tanulmányozása szükséges

Médiaelemek: képek, hangok, videók

Kevert műveltségi feladatsorok: A Balaton vízállása

Lilla Siófokon lakik, a Balaton mellett. Mivel vízügyi mérnök szeretne lenni, figyelemmel kíséri a Balatonról szóló vízügyi jelentéseket, és saját méréseket és kísérleteket is rendszeresen végez. A következő anyagok Lilla gyűjteményéből valók: segítségével megismerheted a vízszint mérésének módszerét és három időszak vízállással kapcsolatos adatait, végül Lilla egyik kísérletének a leírását is megtalálod.

Ismerkedj meg Lilla gyűjteményével, és válaszolj a kapcsolódó kérdésekre!

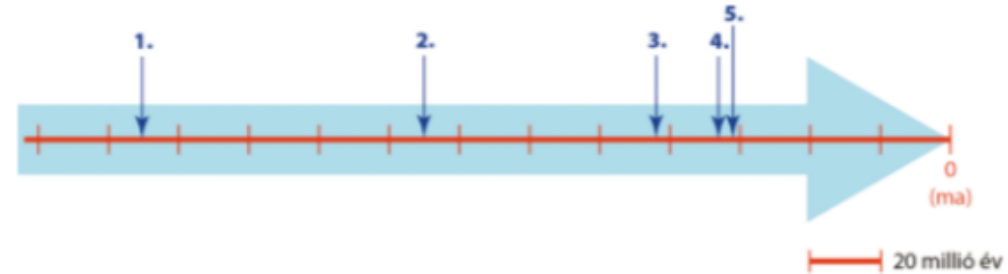
Kép a szövegben

Lilla többféle diagramot talált, amelyek a Balaton vízállásadatait mutatják, ezek közül az egyiket megtalálod a szövegek után, az **Ábra** feliratú oldalon. A nagyításhoz kattints az ábrára!

A diagramon szereplő adatok alapján melyik IGAZ (I), illetve melyik HAMIS (H) az alábbi állítások közül? Kattints minden sorban a helyes válaszra!

- I H A 3. cikkben szereplő szabályozási maximum értéke megegyezik a diagramon szereplő értékkel.
- I H Egy olyan év volt, amikor a vízállás mindvégig a szabályozási maximum alatt maradt.
- I H A legmagasabb vízállás meghaladta a 140 cm-t.

Gábor idővonalon ábrázolta a dinoszauruszok kihalásához vezető eseményeket.

1. A dinoszauruszok megjelenése
2. A virágos növények megjelenése
3. Mérgező növények fogyasztása
4. A meteorit becsapódása
5. A dinoszauruszok kihalása

Mennyi ideig élhettek dinoszauruszok a Földön az alábbi idővonal alapján? Kattints a helyes válaszra!

- A kb. 2 millió évig
- B kb. 20 millió évig
- C kb. 165 millió évig
- D kb. 605 millió évig

Kép a feladatban

Segítséget kapunk

- Digitális mintafeladatok: OH honlapján:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/digitalis_orszagos_meresek/peldafeladatok
- e-dia: <http://edia.hu/demo/>
- RPI: <http://refpedi.hu/mérés-értékelés>

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!